

RISK- OCH SÅRBARHETSANALYS FÖR HERRLJUNGA KOMMUN

Antagen av KF 2005-03-15 §27

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning.....	3
1.1	Syfte.....	3
1.2	Metod.....	4
1.3	Hot och risker i vår omvärld	4
1.3.1	Icke-militära hot	4
1.3.2	Natur och klimat.....	4
1.3.3	Smitta	5
1.3.4	Omfattande tekniska störningar.....	5
1.3.5	Nedläggning/utflyttning av industrier.....	5
1.3.6	Hot och våld mot politiker och tjänstemän.....	5
2.	Risken i Herrljunga kommun	6
2.1	Kommunikationer och farligt gods	6
2.1.1	Vägtrafik.....	6
2.1.2	Järnväg	7
2.1.3	Vägvalsstyrning för transporter med farligt gods.....	8
2.1.4	Uppställningsplats för fordon med farligt gods	8
2.1.5	Flygfält och luftrum.....	8
2.2	Brand.....	9
2.2.1	Brand i tätort.....	9
2.2.2	Allmänna byggnader	9
2.2.3	Brandpostnät.....	9
2.2.4	Skogsbrand	9
2.3	Brandfarlig vara	10
2.3.1	Kemikalier	10
2.3.2	Gasol.....	10
2.3.3	Explosiva ämnen	10
2.3.4	Tätortsnära bensinstationer.....	10
2.4	Kommunalteknisk verksamhet.....	11
2.4.1	Vatten	11
2.4.2	Avlopp.....	12
2.4.3	Avfallsanläggningar	12
2.4.4	Elförsörjning och värme	12
2.4.5	Telesystem och informationsteknik.....	13
2.5	Miljö, natur och klimat.....	13
2.5.1	Översvämningar, skred och ras	13
2.5.2	Radon	13
2.5.3	Buller.....	13
2.5.4	Utsläpp till luft.....	13
2.6	Övrigt.....	15
2.6.1	Smitta	15
2.6.2	Våld och skadegörelse i samhället.....	15
2.6.3	Terrorism och NBCE.....	16
2.6.4	Kulturhistoriska byggnader	16
2.6.5	Fritidsverksamhet	16
3.	Sårbarhetsanalys.....	17
3.1	Metod.....	17
3.2	Analys	17
3.2.1	Scenario	18
3.2.2	Berörda	18
3.2.3	Konsekvenser	18
3.2.4	Sammanfattning.....	20

Bilagor

1. Objekt med fördjupad riskanalys (11 sidor)

1. Inledning

Allt fler upplever en ökad sårbarhet i samhället och känner sig otrygga över hur den fysiska och sociala infrastrukturen kommer att fungera i framtiden. Människor upplever också en ökad otrygghet på grund av våld, terrorhot och naturkatastrofer. Acceptansen för oförutsedda risker blir allt mindre. Det är en sak att klättra i berg eller hoppa fallskärm, då man utsätter sig för en medveten risk. En helt annan sak är när man diskuterar risker för trafikolyckor, felbehandling i vården, bakterier i maten eller misshandel. Frågan är hur mycket av den ökade upplevelsen av otrygghet som är baserad på en verklig förändring respektive en förvrängd mediabild? ¹

En trygg och säker kommun är en attraktiv kommun. Men för att kunna skapa en trygg och säker miljö måste beslutsfattare, verksamhetsutövare och invånare känna till vilka risker som finns i kommunen. Kommunen har fått ett utökat ansvar för planering och hantering av olyckor och extraordinära händelser. Bakgrunden till detta är två lagar, lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting samt lag om skydd mot olyckor.

- Enligt lagen om extraordinära händelser är det kommunens ansvar att kunna hantera en extraordinär händelse². Därför måste kommunen känna till dels vilka risker som finns, dels vilken förmåga kommunen har att hantera en händelse.
- Enligt lag om skydd mot olyckor ska kommunfullmäktige fastställa ett handlingsprogram för hur man förebygger olyckor som kan leda till räddningsinsats samt ett handlingsprogram för kommunens operativa räddningstjänst.

Genom att analysera de riskkällor som finns i kommunen, samt genom ett aktivt förebyggande arbete är förhoppningen att olyckorna ska minska. Vidare ska konsekvenserna av inträffade olyckor begränsas genom att kommunens förmåga att hantera händelser ständigt utvecklas.

1.1 Syfte

Risk- och sårbarhetsanalysen syftar till att öka kunskapen om och förståelsen för samhällets risker och sårbarhet. Dokumentet ska användas som underlag i kommunens planering, till exempel i arbetet med översiktsplan, detaljplaner, plan för hantering av extraordinära händelser, handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor m.m.

De förslag till åtgärder och strategier som ges i analysen ska ses som ett ramverk för kommunens arbete med risk och sårbarhet. Utifrån ramverket ska sedan ett mer detaljerat åtgärdsprogram tas fram. I åtgärdsprogrammet ska det framgå vem som är ansvarig för att utföra åtgärderna, tidsram och budget. Åtgärdsprogrammet kopplas till kommunens budgetarbete och verksamhetsplanering inför år 2006 och framåt.

¹ Ur: Hur långt är ett snöre? En bok om människor, kommunen och framtiden. Svenska Kommunförbundet, 2002.

² Extraordinär händelse:

- Avviker från det normala
- Innebär en allvarlig störning eller överhängande fara för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner
- Kräver skyndsamma insatser av kommunen

1.2 Metod

Grundmaterialet till risk- och sårbarhetsanalysen har tagits fram genom ett samarbete mellan kommunens förvaltningar, Räddningstjänsten i Herrljunga kommun samt Herrljunga Elektriska AB. För att få ett mått på kommunens sårbarhet³ har vi bland annat arbetat utifrån scenarier. Vi har även gjort en mer traditionell fysisk riskinventering, det vill säga en ingående inventering av objekt och faktorer i kommunen som vid en olycka eller extraordinär händelse medför stora konsekvenser för liv, miljö och egendom.

Vi har utgått från att det som kan hända det händer. Vi har således inte beaktat sannolikheten av att en olycka eller extraordinär händelse inträffar eller ej. Vi har heller inte arbetat med de risker som enskilda människor eller grupper av människor medvetet utsätter sig för, till exempel rökning, bergsklättring, boxning m.m.

Riskinventering och annat underlag är framtaget som:

- databaser i Excel
- scenarier

Riskinventering i Excel är inte bilagd i detta dokument, vilket bland annat beror på att det förekommer känsliga uppgifter i inventeringen som är sekretessbelagda.

1.3 Hot och risker i vår omvärld

Risker har alltid funnits och kommer alltid att finnas. Riskerna ändras dock över tiden. För mindre än 10 år sedan planerade vi för krigsrelaterade hot och risker. Idag har denna planering övergått till hot och risker som finns i vår vardag och i framtida verksamhet. I följande avsnitt informeras om hur hot- och risksituationen ser ut i vår omvärld. I kapitlet därefter (kap.2) fokuseras på den lokala riskbilden.

1.3.1 *Icke-militära hot*

Risken för att Sverige skulle utsättas för ett militärt angrepp från en annan stat är osannolikt under minst en 10-årsperiod enligt Försvarsberedningen. Istället har icke-militära hot till exempel terrorism fått en större betydelse. Det kan inte längre uteslutas att en icke-statlig aktör med stora resurser kan vara beredd att åstadkomma avsiktlig och omfattande skada på samhällsviktiga strukturer. Krisberedskapsmyndigheten gör bedömningen att det i dagsläget inte finns någon akut risk för att antagonistiska aktörer kommer att använda t ex nukleära, biologiska eller kemiska ämnen mot svenska intressen. Hotbilden kan emellertid snabbt förändras.

1.3.2 *Natur och klimat*

Växthuseffekten påverkar alla. I Sverige märks det bland annat genom att trädgränsen förflyttar sig längre upp på fjället och att höstfloderna har blivit kraftigare än vårfloderna. För Västra Götalands del är de mest troliga orsakerna till natur- och klimatrelaterade olyckor konsekvenser av stora nederbördsmängder eller svåra stormar. Om dessa inträffar vintertid vid stark kyla kan problemen bli avsevärda.

³ Sårbarhet innebär oförmågan hos ett objekt, system, individ etc. att stå emot och hantera en specifik påfrestning som kan härledas till inre eller yttre faktorer. (Ur: Kommunal sårbarhetsanalys". KBM:s forskningsserie nr. 3,2004.)

1.3.3 Smitta

Utbrottet av SARS i flera länder i Asien och i Kanada visar på hur lätt en smitta sprider sig från en världsdel till en annan. Det är inte osannolikt att liknande smittutbrott eller pandemier kan uppstå under kommande år eftersom ett ökat internationellt utbyte sannolikt kommer att bidra till att infektionssjukdomar sprids i en större omfattning än tidigare.

Epizooti är sjukdomar som kan smitta både djur och människor. Dessa sjukdomar finns normalt inte i landet, men det bör ändå finnas en beredskap för hur man ska hantera ett eventuellt utbrott. Om en epizooti sprids blir konsekvenserna ofta svåra. Bland annat kan det leda till att stora landområden måste spärras av. Kommunens ansvar vid ett epizootiutbrott är bland annat tillsynen enligt miljöbalken, smittskyddslagen och djurskyddslagen.

1.3.4 Omfattande tekniska störningar

Dagens samhälle är så beroende av el att i stort sett inga verksamheter fungerar om det skulle uppstå ett långvarigt elavbrott. Tillgången på el en förutsättning för att annan teknisk försörjning ska fungera. El behövs för såväl produktion, distribution som användning av vatten, energi och energiråvaror, samt för avlopps-, avfalls- och materialhantering. Telekommunikations- och datasystemen är även i hög grad beroende av el för att fungera.

Förutom långvariga elavbrott finns det andra hot mot samhällets IT-system som gör organisationer och företag mycket sårbara. Till exempel: personer som ägnar sig åt målmedveten eller slumpartad hackning, företagsspioneri, stöldbegärlig utrustning, virusspridning och dataintrång.

1.3.5 Nedläggning/utflyttning av industrier

Flera orter har drabbats av nedläggning och utflyttning av industriverksamhet under den senaste tiden. Omstruktureringar inom industrin får ofta stora konsekvenser för kommuner där industriföretagen dominerar sysselsättningen. Enligt en undersökning gjord av NUTEK över sårbara industriregioner ligger Herrljunga kommun bland de 40 kommuner som är mest sårbara för omstrukturering inom tillverkningsindustrin och som ligger i en sårbar lokal arbetsmarknadsregion (LA-region). Förslag till åtgärder för att minska sårbarheten är utbildning, kommunikationer, flexiblare arbetskraft, samverkan mellan aktörer och uthållighet.

1.3.6 Hot och våld mot politiker och tjänstemän

Det har blivit allt vanligare att framförallt politiker utsätts för olika former av hot och våld. Med hot och våld avses i allmänhet brottsliga gärningar som begås mot en person. I en enkät utförd av Svenska Kommunförbundet under 2001 framkom att 26 procent av kommunstyrelseordföranden hade varit utsatta för någon form av våld eller hot om våld. Hot och våld hotar indirekt även vårt demokratiska samhälle eftersom det kan bli svårare att rekrytera nya förtroendevalda, samtidigt som fler väljer att avsäga sig sina politiska uppdrag på grund av otrygghet. Det är inte bara hot och våld riktat mot personer som ökar. Sabotage på offentliga byggnader blir allt vanligare och innebär ofta ökade försäkringskostnader för kommuner.

2. Riskbilden i Herrljunga kommun

Herrljunga kommun ligger i Västra Götalands län med en befolkningsstorlek på ca 9 500 invånare. Det finns tre tätortsbildningar i kommunen, nämligen Herrljunga, Ljung/Annelund och Fåglavik. Kommunen är en kulturbygd med mångskiftande natur. För många är Herrljunga känt som en järnvägsknut eftersom både Västra stambanan och Älvsborgsbanan löper genom kommunen.

De industriella näringarna har vuxit successivt medan antalet heltidssysselsatta inom jord- och skogsbruk har minskat. De flesta industrierna är belägna i sådana områden där säkerheten bedöms som acceptabel. Vid vissa industriområden finns det emellertid risker som t ex tryckkärll innehållande brännbar gas samt andra brandfarliga, miljöfarliga eller giftiga ämnen som kan förorsaka olyckor. Förekomsten är dock begränsad till den omfattning som är rimlig i ett modernt servicesamhälle. Säkerheten inom kommunens industriområden bedöms således som acceptabel.

Tittar man till statistik är de vanligaste förekommande räddningsinsatserna uttryckning för brand i byggnad samt trafikolyckor. Järnvägstrafiken bedöms som relativt säker men den är inte helt olycksfri.

Det värsta som kan hända i Herrljunga kommun är en olycka med farligt gods inom tätbebyggt område eftersom skadebilden kan bli extremt svår med många variationer beträffande plats och rådande omständigheter. En sådan olycka kan leda till en extraordinär händelse i kommunen. Ytterligare en tänkbar händelse som kan vara extraordinär för kommunen är extremt hårt väder, med sträng kyla och mycket snö, och långvarigt elavbrott i både tätort och landsbygd som följd. Ett sådant scenario har analyserats i kapitel tre. Självklart finns det en mängd situationer och händelser som kan leda till en extraordinär händelse som inte nämns här. Anledningen till detta är att inte särskilja vissa händelser och bara bygga upp en beredskap för dem. Kommunens beredskap ska vara så grundläggande att man kan hantera även de mest osannolika händelserna.

2.1 Kommunikationer och farligt gods

2.1.1 Vägtrafik

Det finns tre större länsvägar i Herrljunga kommun, LV181, 182 och 183. Samtliga vägar har dålig standard i förhållande till trafikmängden och en tydlig trend är att trafikvolymen ökar.

Väg 181 mellan Falköping och Vårgårda passerar Herrljunga via Boråsvägen och Ringleden. Vägen bedöms ha låg eller mindre god standard vad gäller trafiksäkerheten i tätorten, med bland annat flera konfliktpunkter med gång- och cykeltrafikanter.

Från Borås kommer väg 183. Denna förbinder Herrljunga tätort med Ljung/Annelund. Området kring korsningen mellan LV182 och väg 1933 i Annelund är särskilt olycksdrabbat med två dödsolyckor 1999 och 2003. Vägverket påpekar att korsningen inte är bra ur trafiksäkerhetssynpunkt och att ett åtgärdsförslag har tagits fram. Tyvärr finns det inte några pengar avsatta för att genomföra ombyggnaden.

De fyra viktigaste olyckstyperna, som står för 90 procent av alla dödsoffer vid trafikolyckor på landsbygd, är:

- avkörning och vältning eller kollision med fasta hinder
- kollision med mötande fordon
- kollision i korsning
- olycka med oskyddade trafikanter inblandade

2.1.2 Järnväg

Det löper två järnvägsbanor genom kommunen, nämligen Västra stambanan och Älvsborgsbanan. I Herrljunga tätort finns det även en rangerbangård där det sker ett stort antal tågrörelser varje dygn. De båda järnvägarna skapar barriärer i Herrljunga tätort.

Den vanligaste olyckstypen på järnvägsbanorna i kommunen torde vara olycka vid plankorsningar. Många gånger beror dessa olyckor på nonchalans av ljud- och ljussignaler, samt att man tror att man ska hinna över korsningen.

Västra stambanan

Västra stambanan går genom norra delen av kommunen och är 23 km lång. Järnvägen går genom två tätorter, Fåglavik och Herrljunga, samt genom tätbebyggt område i Remmene. Trafikintensiteten är mycket hög. Trafiken utgörs av både persontrafik och godstrafik. Samtliga korsningar i Herrljunga tätort längs med stambanan är planskilda.

Godstrafiken på Västra stambanan är mycket omfattande med stora mängder farligt gods. Trots detta bedöms järnvägstrafiken som relativt säker men den är inte helt olycksfri. Vissa industrier och bostäder ligger i omedelbar närhet till Västra stambanan och vid en olycka med farligt gods måste en evakuering ske i stor skala av de boende och alla de som uppehåller sig eller verkar i området.

Minst en gång i timmen passerar tåg i höga hastigheter. Tågens högsta tillåtna hastighet är 200 km/h för X2000-tåg, 175 km/h för Reginatågen och 160 km/h för övriga persontåg. Högsta tillåtna hastighet för godståg är 135 km/h. En urspårning i Herrljunga tätort kan få förödande konsekvenser eftersom det längs med stambanans sträckning finns verksamheter där det bland annat finns kemikalier och människor. Evakuering av boende och verksamma i området blir aktuellt vid en sådan händelse.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan är en enkelspårig bana som via Herrljunga sträcker sig mellan Borås och Uddevalla. Banan trafikeras av både person- och godstrafik. Persontrafiken består av regionaltågstrafik, som även fungerar som matartrafik till Västra stambanan för resande mot Hallsberg och Stockholm. Godstransporterna på banan är begränsade och består av systemtransporter av rundvirke på sträckan mellan Herrljunga och Borås.

Älvsborgsbanan skär genom Herrljunga tätort från söder och skapar en betydande barriär då banan endast kan passeras på tre platser. Storgatans korsning med järnvägen ligger i plan, vilket medför en stor fara för trafiksäkerheten. Banan löper även genom Ljung och där ligger järnvägs-korsningen i plan med LV182.

2.1.3 Vägvalsstyrning för transporter med farligt gods

Farligt godstransporterna har under senaste åren ökat i omfattning och olycksriskerna i samband med detta måste beaktas. Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har farliga egenskaper och som kan åsamka skada på människor, miljö, egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transport.

För att minimera riskerna vid transporter av farligt gods finns det rekommenderade vägar för dessa transporter. Dels finns det primära transportvägar, dels finns det sekundära transportvägar. Med primär transportväg avses ett lämpligt vägnät för genomfartstrafik som bör användas så långt det är möjligt. I kommunen finns det *ingen* primär transportväg för farligt gods. Med sekundär transportväg avses ett vägnät för lokala transporter mellan en primär transportled och leverantör/mottagare. I kommunen är LV181 sekundär transportväg till och från E20 och RV47 som är primära transportvägar. Det är främst petroleumprodukter som transporteras. Sekundära transportvägar ska inte användas för genomfartstrafik.

Enligt trafiknätsanalyser för Herrljunga tätort och för Ljung/Annelund bedöms trafiken med farligt gods inte orsaka konflikt med övriga trafiknät. Transporter med farligt gods förekommer emellertid i tätorterna Herrljunga och Ljung/Annelund. Flera av dessa transporter går genom skyddsområden för vattentäkt vilket innebär en uppenbar risk för vattenförsörjningen om en olycka med stort läckage skulle inträffa.

2.1.4 Uppställningsplats för fordon med farligt gods

Uppställningsplatser för fordon med farligt gods finns för att ge möjlighet till rast och dygnsvila samt för att ge plats för uppställning av släp då framkomligheten är begränsad i vissa områden. Det finns *ingen* uppställningsplats för fordon med farligt gods i Herrljunga kommun.

2.1.5 Flygfält och luftrum

Sydost om Herrljunga tätort ligger Herrljunga flygfält som ägs och drivs av Herrljunga Flygklubb. Segelflyg är den dominerande verksamheten men flygfältet har kapacitet att ta emot enmotoriga flygplan. Flygfältet är godkänt för privatflyg. En buffertzona med hinderfria ytor finns runt flygfältet. Kommunens luftrum är ett flygstråk för flyg mellan Landvetter och Arlanda/Bromma och ungefär var 20:e minut finns det flygplan där. De största riskerna är vid start och landning. Ett plan som störtar inom kommunens geografiska område kan få oanade konsekvenser.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Kommunen ska verka för att vägstandarden samt anslutningar till riks- och europavägar ska förbättras.
- Kommunen ska underhålla och vidareutveckla det kommunala vägnätet samt verka för en trafiksäker miljö.
- Enskilda vägar ska ha en standard, som tillgodoser de krav på trafiksäkerhet och framkomlighet, som kan ställas på vägen i fråga.
- Informationsskyltar om vattenskyddsområde som ligger intill LV182 ska tydliggöras.
- När plankorsningar längs Västra stambanan och Älvsborgsbanan tas bort ska hänsyn tas till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Biltrafikens hastighet i tätort bör inte överstiga 30 km/h där det finns oskyddade trafikanter. Vidare bör hastigheten inte överstiga 50 km/h där det finns risk för sidokrock mellan bil och bil.
- En särskild riskanalys ska utföras vid lokalisering av ny bebyggelse inom 100 meter från sekundär transportväg (LV181) för farligt gods.
- En särskild riskanalys ska utföras vid lokalisering av ny bebyggelse inom 100 meter från järnväg.
- I samband med arbetet med översiktsplanen samt i samråd med Vägverket ska kommunen reservera mark för uppställningsplats för farligt gods.

2.2 Brand

2.2.1 *Brand i tätort*

I Herrljunga tätort finns det koncentrerad tätortsbebyggelse av stadskaraktär med både sluten kvartersbebyggelse och allmänt förtätad bebyggelse av bostäder, kontor och affärer. Denna koncentration av fastigheter utgör en betydande risk vid brand eftersom flertalet av byggnaderna är stora träfastigheter (två våningsplan plus vindsvåning) med låg brandteknisk klass. I många fall finns tillhörande byggnader på kringbyggda gårdar. En utvecklad brand i en sådan fastighet kan utvecklas till en *kvartersbrand* vid ett ogynnsamt läge.

Fastigheter med varierande antal våningar ovan mark (sex våningsplan som högst) finns i centralorten. Tätorterna Ljung och Annelund består huvudsakligen av villabebyggelse vilket inte utgör någon större risk vid brand i byggnad.

2.2.2 *Allmänna byggnader*

I samlingsbegreppet allmänna byggnader räknas kommunförvaltningen, vårdinrättningar, skolor, samlingslokaler, hotell, restauranger och affärer. I kommunen finns det ett antal allmänna byggnader som har automatiskt brandlarm för tidig upptäckt och trygg utrymning. Bland dessa byggnader finns kommunhuset, vårdinrättningar, vissa skolor i kommunen, sporthallen i tätorten samt vissa samlingslokaler. Endast ett fåtal av restaurangerna och affärerna i kommunen har automatiskt brandlarm.

Lokaler för vård och omsorg har ofta stora ytor. I vissa objekt är det svårt för räddningstjänsten att orientera sig. Erfarenheter från bränder vid vårdinrättningar visar att rökgas spridning är ett allvarligt problem. Vårdinrättningar i Herrljunga och Ljung/Annelund är belägna inom 10 minuters insatstid för räddningsstyrkan.

Det finns skolor och förskolor både i tätorten och utanför som saknar automatiskt brandlarm. Kommunen arbetar emellertid med att installera automatlarm i skolorna. Skolor och förskolor i Herrljunga och Ljung/Annelund är belägna inom 10 minuters insatstid för räddningsstyrkan. De skolor som ligger på landsbygden är belägna inom 10-30 minuters insatstid för räddningsstyrkan. I kommunen finns det även ett stort antal dagbarnvårdare som arbetar i det egna hemmet. En brand kan medföra stora konsekvenser, framför allt för utbildningsförvaltningen.

2.2.3 *Brandpostnät*

Eftersom brandpostnätet i Herrljunga kommun inte motsvarar dagens krav har ett system med lastväxlartankar nyligen införts. Systemet med lastväxlartankar innebär att behovet av antalet brandposter minskar. De brandposter som trots det nya systemet ändå finns kvar ska vara strategiskt bra placerade samt ha bra kapacitet. I dagsläget är det tekniska förvaltningens VA-verksamhet som sköter drift och underhåll av brandposterna. Från och med år 2006 kan ansvarsfördelningen för kommunens brandpostnät komma att förändras, bland annat beroende på en översyn av VA-lagen.

2.2.4 *Skogsbrand*

Skogsbränder är ett stort problem eftersom de är resurskrävande och därmed kostsamma för både kommun och stat. Resurser binds vilket även kan äventyra räddningsarbete vid andra

samtidiga olyckor. För att minska kostnaderna för skogsbränder är det viktigt med tidig upptäckt och snabb insats. I kommunen finns det stora områden med sammanhängande skog, varav flera är svårtillgängliga. Vid en större skogsbrand måste begränsningslinjer upprättas på avstånd från brandplatsen för att kunna bemästra branden. Detta medför risk för att stora värden förstörs för att kunna göra en säker insats. I första hand ska hotad bebyggelse skyddas. Angränsande kommuners räddningstjänst ska förstärka i den mån de har möjlighet.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Ett aktivt systematiskt brandskyddsarbete ska bedrivas inom kommunens verksamhetsområden.
- Utbildning och information om lag om skydd mot olyckor samt tillhörande förordning ska erbjudas kommunens invånare, företag och organisationer.
- Kommunens målsättning är att alla lokaler med kommunal verksamhet ska vara utrustade med automatiskt brandlarm.
- Samtliga elever i förskolan och i årskurs fem får årlig brandskyddsutbildning.

2.3 Brandfarlig vara

I Herrljunga kommun finns det industrier och anläggningar som använder och brukar brand- och miljöfarliga ämnen. Säkerheten inom kommunens industriområden bedöms som acceptabel. Skadorna vid en tänkbar olycka (brand) kan i regel begränsas inom industriområdets gränser utan att bostadsområden berörs. Det finns emellertid industriområden som ligger i nära anslutning till bostadsområde där det finns objekt som vid en eventuell brand kan orsaka spridning av giftiga brandgaser som kan spridas över en stor yta. Detta kan försvåra en eventuell utrymning av bostadsområdet.

2.3.1 *Kemikalier*

Vid en eventuell brand i industrianläggningar där kemikalier ingår i brandförloppet kan giftiga gaser utvecklas som kan spridas över stor yta vilket kan försvåra en eventuell utrymning av bostadsområden. Tillsynsmyndigheter för industrier som hanterar kemikalier är antingen Länsstyrelsen eller kommunen.

2.3.2 *Gasol*

Den största risken vid användning och hantering av gasol är överläktring från tankbil till cistern. Skador vid en tänkbar olycka kan bli omfattande om gasol strömmar ut och ett gasmoln bildas. En antändning av gasmolnet kan få omfattande skador och en utrymning av bostadsområden kan bli aktuellt. Användning och hantering av gasol sker vid Tour & Anderson i Annelund, Herrljunga Cider och Östlunds Järnhandel.

2.3.3 *Explosiva ämnen*

I kommunen finns det förråd och lager med explosiva ämnen. De främsta riskerna är brand och explosioner.

2.3.4 *Tätortsnära bensinstationer*

Det finns två tätortsnära bensinstationer i Herrljunga, Preem vid Alingsåsvägen och Shell vid Ringleden. Båda bensinstationerna ligger inom bostadsområde och i nära anslutning till högstadie- och gymnasieskola, vilket utgör en riskfaktor. Vidare är bensinstationerna belägna

intill vägunderfart under järnvägen. Vid ett större utsläpp kan bensen rinna ner i underfarten och tränga in i dagvattenledningar med explosionsrisk som följd.

För att minska riskerna för brandspridning från en bensinstation till närbelägen bebyggelse bör det finnas ett skyddsområde som hinder. FOA (Försvarets Forskningsanstalt) påpekar att det vid överpumpning från en tankbil kan uppstå en spillbrand på minst 400 m². Inom 30 meters avstånd är det risk för 3:e gradens brännskada och inom det avståndet finns även risk för antändning av trä och textilier. I vindriktningen eller under röken får man räkna med skador upp till 150 meter från branden.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Utbildning och information om lag om skydd mot olyckor samt tillhörande förordning ska erbjudas kommunens invånare, företag och organisationer.
- Skyddsavstånd för tätortsnära bensinstationer till bostäder ska vara minst 100 meter.
- Bensinstationer i tätorten ska vara anslutna till kommunens avlopp för att minimera utflöde till naturen.
- Vid nybyggnation av bensinstationer ska det finnas två oberoende reträttvägar från bensinstationen.

2.4 Kommunalteknisk verksamhet

El, värme, vatten och avlopp betyder mycket för det moderna samhället. De tekniska försörjningssystemen i kommunen är normalt mycket tillförlitliga. Trots detta är systemen sårbara – olyckshändelser, haverier, oväder kan slå ut en tätort, kommunen eller i värsta fall hela eller delar av regionen. I stort sett all verksamhet i samhället är beroende av en fungerande elförsörjning, vilket innebär att ett långvarigt elavbrott är det största hotet mot den tekniska försörjningen i kommunen. Enligt Krisberedskapsmyndigheten är ett allvarligt hot inom det biologiska och kemiska området angrepp som riktas mot kommunala vattenledningssystem, vilka kan ge omfattande effekter.

2.4.1 Vatten

I kommunen finns sex vattentäkter, samtliga grundvattentäkter. Altorp och Ölanda fungerar som huvudvattentäkter som vardera förser centralorten med ca 50 procent av vattenbehovet.

Vid flera av vattentäktena bedöms föroreningsriskerna som stora, till exempel i Altorp på grund av att den ligger inom ett industriområde samt vid en närbelägen väg med mycket transporter med farligt gods. I Ölanda är den största föroreningsrisken jordbruk, samt en närbelägen väg med mycket transporter. Vattentäkten i Annelund har flera gånger varit utsatt för sabotage i form av krossade fönster. Andra incidenter som har inträffat är elavbrott. Vid samtliga vattenverk finns emellertid antingen stationärt reservverk eller så är verket förberett för inkoppling av mobilt reservverk.

Vid höga flöden bedöms vatten ej kunna tränga in i vattenverken.

Personalen sköter både avlopps- och vattenreningsverk respektive avlopps- och vattenledningar. Detta innebär att viss kontamineringsrisk kan föreligga.

Inga av vattentäktena har reservvattentäkt, men Altorp och Ölanda fungerar delvis som back up för varandra. Övriga delar av kommunen kan förses med dricksvatten i färskvattentankar genom räddningstjänstens organisation. Materiel och utrustning för detta finns i beredskap.

Det finns livsmedelsindustri och verksamheter med större djurbesättningar i kommunen som är särskilt sårbara vid en eventuell driftstörning i den kommunala dricksvattenförsörjningen.

2.4.2 Avlopp

Haverier eller omfattande strömavbrott kan innebära bräddning av orenat avloppsvatten från avloppsreningsverk och pumpstationer. Bräddningar innebär risk för smittspridning. Vid avloppsreningsverk och pumpstationer finns antingen stationära reservverk eller så är verket förberett för omedelbar inkoppling av mobila reservverk.

2.4.3 Avfallsanläggningar

I början av 1970-talet anlade Herrljunga kommun tillsammans med Vårgårda kommun en avfallsanläggning för omhändertagande av avfall från de båda kommunerna. Avfallsanläggningen ligger i Tumberg i Vårgårda kommun och det är Vårgårda kommun som sköter driften. Herrljunga kommun är emellertid till hälften ansvarig för avfallsanläggningen.

Det värsta som kan hända är brand eftersom de ofta är mycket svårsläckta. På området finns det en lakvattendamm med lakvatten som kan användas som släckvatten vid en brand. Brandrisken kommer förmodligen att minska i fortsättningen eftersom mindre material deponeras och att brännbart material från 2003 inte får deponeras. Brännbart material transporteras till Lidköping för förbränning.

Det finns en liten mängd gas på tippen. Det är emellertid inte tillräckligt mycket för gasutvinning. I och med att det finns gas föreligger en liten explosionsrisk. Personalen är extra vaksam på det område där gasförekomsten är mer omfattande.

Under de senaste 20 åren har kunskaperna om vad som ska deponeras ökat. I samband med detta har även riskerna med förorenad mark minskat. Kommunen har ett kontrollprogram där kontinuerliga prover tas på mark och vatten runt avfallsanläggningen.

En tendens som har visats sig runt om i landet är hot och våld mot de som arbetar på anläggningarna samt sabotage och intrång. Det är framför allt elektroniskt material som man vill komma åt eftersom det finns ett andrahandsvärde på dessa varor. Herrljunga kommun har två bemannade återvinningscentraler, belägna i Annelund och Herrljunga, där risk för hot och våld mot personalen finns.

2.4.4 Elförsörjning och värme

Herrljunga Elektriska AB är nätägare inom större delen av Herrljunga kommun. Andra nätägare är Falbygdens energi i kommunen östra del, samt Vattenfall Eldistribution i Mollaryd.

Den del av ledningsnätet som ägs av Herrljunga Elektriska AB är ca 82 mil, varav 55 mil är nedgrävd kabel. I och med att en stor del av ledningsnätet är nedgrävt har sårbarheten vid elavbrott minskats. Kommunen har även en bra beredskap vad gäller tillgång till stationär och mobil reservkraft. Både Herrljunga Elektriska AB och Räddningstjänsten har reservkraftsverk som är ämnade för kommunal verksamhet. Fjärrvärmenätet ägs och drivs av Herrljunga Elektriska AB.

2.4.5 *Telesystem och informationsteknik*

Tänkbara hot mot kommunens IT-system är virus, maskar och trojanska hästar, samt att någon obehörig tar sig in i kommunens datasystem och gör skada. Ett långvarigt avbrott i kommunens telekommunikationer begränsar möjligheterna att både ge och ta emot information.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Övervakningskameror på återvinningscentralerna och på Tumbergsdeponin.
- Under år 2005 ska kommunen arbeta med Basnivå för IT-säkerhet (BITS).
- Kommunens backupserver bör flyttas till lokal utanför kommunhuset.

2.5 **Miljö, natur och klimat**

2.5.1 *Översvämningar, skred och ras*

Till naturrisker räknas skred, ras och översvämningar. Riskerna för skred och ras i kommunen bedöms vara små. Risken för översvämning är inte heller så stor, trots detta krävs vaksamhet vid höga vattenflöden i Nossans dalgång.

2.5.2 *Radon*

Luften som finns i jorden innehåller alltid radon. Radon är, näst efter tobaksrökning, den vanligaste orsaken till lungcancer. Enligt undersökning utförd av miljökontoret 1991 består marken i Herrljunga kommun till största delen av lågrisk- och normalriskområden med avseende på markradon. I områden med låga och normala markradonhalter kan radon läcka in i hus. Miljökontoret har även gjort en kartläggning av blåbetonghus i Herrljunga tätort.

2.5.3 *Buller*

Buller är ett växande miljö- och hälsoproblem. Buller definieras som oönskat ljud. Buller kan påverka trivsel, ge sömnstörningar och ohälsa. I Herrljunga kommun är det främsta bullerkällorna väg- och järnvägstrafik. Vägverket prioriterar åtgärder för fastigheter med bullernivåer överstigande 65 dB(A), ekvivalent nivå. Banverket prioriterar åtgärder för fastigheter med bullernivåer med momentanvärden överstigande 55 dB(A) i sovrum nattetid.

2.5.4 *Utsläpp till luft*

Luftföroreningar kommer från lokala källor eller är transporterade från mer avlägsna källor. Lokala verksamheter som bidrar till utsläpp av luftföroreningar är vissa industriverksamheter, trafiken, värmepannor och skogs- och jordbruksmaskiner. Bland annat förekommer föroreningar som svaveldioxid, kvävedioxid, koloxid och små partiklar. Tack vare rening av både industriutsläpp och bilavgaser har luftföroreningarna reducerats avsevärt sedan 1960-talet i tätorter. Luftkvaliteten är generellt sett sämst på vintern; dels på grund av att eldningen i små vedpannor och kaminer ökar och dels på grund av vädret, eftersom det vintertid bildas inversion. Inversion betyder att det inte sker någon omblandning av luft i höjddled, utan att föroreningarna samlas under ett ”lock”. Nedan beskrivs några föroreningar som förekommer i Herrljunga kommun

Kväveoxider

Kväveoxider kommer främst från vägtrafiken, arbetsmaskiner och förbränning. Utsläpp av kväveoxider till luft bidrar till övergödningen av sjöar och vattendrag. De har en försurande påverkan i skogsmarker. Höga halter kväveoxider i tätorter med tätt trafikerade leder påverkar människors hälsa negativt. Vintern 2002/2003 mättes kvävedioxid halten i Herrljunga; dels i gaturum och dels i urban bakgrund. Halterna är relativt låga och ligger väl under miljö-kvalitetsnormen på 40 µg/m³.

Kolväten

Utsläpp av kolväten kommer främst från förbränning, trafiken och vissa industriprocesser. Kolväten bildar också marknära ozon som kan orsaka luftvägsproblem, särskilt hos redan känsliga personer samt ge skador på växtlighet. Lättflyktiga kolväten så kallade VOC har mätts i centrala Herrljunga. VOC är en samlingsparameter för några olika kolväten, där bland annat bensen ingår. För mätperioden är halten av VOC långt under miljö-kvalitetsnormen för bensen.

Partiklar

Små svävande partiklar finns överallt i luften. En stor andel kommer från dieselavgaser. Förekommer de i större mängder kan de orsaka andningsbesvär hos känsliga personer. Vissa av partiklarna är cancerframkallande.

2.5.5 Förorenade markområden

Risken för hälso- och/eller miljöskador kring ett förorenat område är beroende av en rad faktorer:

- Föroreningarnas farlighet
- Föroreningsnivåerna
- Spridningsförutsättningarna
- Områdets känslighet
- Områdets skyddsvärde

Länsstyrelsen har inventerat och riskklassat objekt och kända avslutade deponier i Herrljunga kommun. De flesta av deponierna är täckta och efterbehandlade och har därför en låg riskklassning. Härutöver har ca sju nedlagda bensinstationer efterbehandlats. Kommunen har upprättat en handlingsplan för förorenade markområden. Kommunen har som mål att aktivt delta i det efterbehandlingsarbete som pågår i landet. För mer information om kommunens hantering av förorenade områden hänvisas till Handlingsplan för förorenade områden, KF 2003-06-17, § 71.

2.5.6 Strålning och elektriska magnetfält

Kring kraftledningar uppstår elektriska kraftfält och magnetfält. Trots intensiv forskning råder det stor osäkerhet hur människors liv påverkas av dessa fält. Magnetfältets storlek påverkas av ledningens konstruktion samt den strömstyrka som passerar i ledningarna.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- De nationella, regionala och lokala miljö- och folkhälsomålen ska beaktas i all planering.
- Risk för översvämning, ras och skred ska uppmärksammas vid planläggning för ny bebyggelse eller vid prövning av lov vid sjöar och vattendrag.
- All nybyggnation ska utföras radonsäkert. Rörgenomföringar ska tätas ordentligt och det ska finnas förutsättningar för en väl fungerande ventilation i huset.
- Vid ny- eller ombyggnation av bebyggelse, verksamhet eller andra åtgärder ska prövning göras med hänsyn till buller och/eller vibrationer enligt förekommande riktlinjer och riktvärden.
- Kommunen ska aktivt delta i det efterbehandlingsarbete avseende förorenade områden som pågår i landet.
- Förorenade områden ska identifieras och riskklassificeras.
- Kända förorenade områden ska behandlas i översiktsplanen och restriktioner ska införas för markanvändningen på dessa platser.
- Inom detaljplanelagt område ska luftledningar ändras till jordkabel eller byggas om så att kraftfält minimeras.
- En jour- eller beredskapsorganisation avseende miljöfrågor bör inrättas med i samverkan med närliggande kommuner.

2.6 Övrigt

2.6.1 Smitta

När vi pratar om smitta så finns det några verksamheter i kommunen som bör lyftas upp. Vad gäller kommunens egna verksamheter så är det smitta inom vård- och omsorg som kan få stora konsekvenser, t ex kan det föreligga fara för människors liv, personalbrist m.m. Ytterligare ett område där smitta kan få allvarliga konsekvenser är kommunens vattenförsörjning.

I kommunen finns det även ett flertal gårdar med stora djurbesättningar. Om en sådan gård drabbas av en smitta kan det innebära ett stora områden måste spärras av. Den inre skyddszonen vid avspärrning har en radie om 3 km och den yttre skyddszonen har en radie om 10 km. Konsekvenserna av en avspärrning blir stora eftersom ingen får passera in eller ut genom det avspärrade området.

2.6.2 Våld och skadegörelse i samhället

Ett samhälle som inbjuder till skadegörelse, brott och våldsamheter utgör en risk för invånarnas hälsa och säkerhet. Följderna av ökad oro kan bli att medborgare tänjer på lagar och regler och att risken för segregation i samhället ökar. Sabotage och skadegörelse mot verksamheter eller anläggningar kan bidra till att känslan av otrygghet ökar i kommunen. I de fall det är kommunala verksamheter och fastigheter som drabbas innebär det bland annat att försäkringskostnaderna för kommunen ökar.

Enligt Polisens trygghetsmätning i polisområde två för år 2004 är det fler medborgare i kommunen som tycker att det finns mer problem med ordningsstörningar nu än tidigare. Ökningen gäller problem med nedskräpning, skadegörelse, missbrukare utomhus, bostäder som är tillhåll för narkomaner, kvinnor som antastas, ungdomsgång som brukar och stör samt bilar som kör för fort. Oron för att utsättas för inbrott har ökat sedan den förra mätningen gjordes 1999/2000.

2.6.3 *Terrorism och NBCE*

Risken för krigshandling är mycket osannolik som omvärldsbilden ser ut idag. Däremot har terrorhandlingar ökat på ett oroväckande sätt i världen. Att Herrljunga kommun skulle utsättas för någon form av terrorism är inte särskilt troligt. Trots detta är det bra om det finns en grundläggande beredskap för hanteringen av en sådan händelse. All utryckande personal inom ambulans, polis och räddningstjänst ska genomgå en utbildning som heter ”First Responders”, en samverkansutbildning inom NBCE-området (Nukleära, Biologiska, Kemiska och Explosiva ämnen).

Räddningstjänsten i Herrljunga kommun har genomgått ovanstående utbildning. På räddningstjänsten finns instrument för radioaktiv mätning och fem stycken kemskyddsdräkter. Denna utrustning kan användas av personal initialt. För att utföra en insats under längre tid måste resurser från närliggande räddningstjänster kallas in. Även på miljökontoret finns instrument för radioaktiv mätning.

2.6.4 *Kulturhistoriska byggnader*

I kommunen finns det ett antal kulturhistoriska byggnader, bland annat flertal kyrkor. Den största risken för dessa objekt är brand. Vid en brand kan oersättliga historiska värden gå förlorade.

2.6.5 *Fritidsverksamhet*

I kommunen finns det sjöar med friluftsliv och bad. De största riskerna är drunkningstillbud samt personskador i terräng. Under sommartid pågår det lägerverksamhet av olika slag i kommunen. Den största risken är brand. På ridläger kan räddningsinsatsen försvåras eftersom det både människor och djur ska räddas.

STRATEGIER OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Sociala aspekter ska vägas in i samhällsplaneringen.
- Brottsförebyggande aspekter ska beaktas i planarbete och bygglovsgranskning.
- Skapa rutiner för åtgärder vid misstänkt livsmedelssmitta.
- Regelbunden hygienutbildning för kommunens personal som hanterar livsmedel.
- Kommunen tillsammans med Svenska Livräddningssällskapet ska erbjuda tillfällig utlåning av flytvästar till kommuninvånarna.
- Kommunen bör verka för att kyrkorna förses med torrörssprinkler i tornbyggnaderna samt automatiskt brandlarm.

3. Sårbarhetsanalys

3.1 Metod

Ett 10-tal scenarier delades ut till kommunens förvaltningar under våren 2004.

Förvaltningarna valde ut de scenarier som påverkade deras verksamhet mest och analyserade dem utifrån följande kriterier:

- Kan den verksamhet som bedrivs drivas vidare?
- Tillkommande uppgifter
- Eventuella prioriteringar
- Behov av stöd från andra förvaltningar, myndigheter, organisationer såväl inom som utom kommunens organisation
- Vad kan hända?
- Vad är det som "inte får hända"?
- Vad är mest angeläget att skydda? Hur skydda?
- Vilka är de allvarligaste konsekvenserna omedelbart? På längre sikt?
- Information; intern och extern
- Bedömning av personalbehov
- Behöver personalen kompletterande information/utbildning eller övning?
- Hur ser förvaltningens ledningsorganisation ut?
- Är ordinarie former för ledning ändamålsenliga?
- Behövs befogenheter/delegation utöver de som gäller i ordinarie organisationsform? Om kompletteringar behövs, hur ska dessa se ut?
- Finns larmlistor?
- Ge förslag till åtgärder för att reducera alt. eliminera oönskade konsekvenser för verksamheten.
- Ge förslag till målformulering för verksamheten vid en krissituation.
- Är det en extraordinär händelse som kräver att kommunens plan för hantering av extraordinära händelser ska träda ikraft? När och hur informeras krisledningsnämndens ordförande? Kommunchef?

Utifrån förvaltningarnas arbete och analyser valdes ett par scenarier ut till en diskussion i kommunens riskhanteringsgrupp⁴. Syftet var att sammanföra de olika förvaltningarnas analyser utifrån ledningsförmåga, samordning och samverkan, information och resurser.

3.2 Analys

I denna analys kommer endast ett av scenarierna att beskrivas, nämligen störning i elförsörjningen. En av anledningarna till detta är risken för upprepning, eftersom flera av händelserna många gånger hanteras likartat vad gäller ledning, samordning och information. Självklart skiljer sig själva detaljhanteringen åt mellan de olika händelserna, men där är tanken att respektive förvaltning ska arbeta med att ta fram de larmlistor och checklistor som kan tänkas behövas för olika händelser.

⁴ I riskhanteringsgruppen ingår representanter från samtliga förvaltningar i kommunen, samt från räddningstjänsten och från Herrljunga Elektriska AB.

3.2.1 Scenario

Måndag den 1 november 2004, kl.09.00

På grund av hård blåst som i byarna uppnått orkanstyrka, samt underkyllt regn med extrem isbildning på elledningarna i västra Sverige, har det uppstått omfattande skador på elnätet i området. Skadorna finns på både regionnätet och de lokala näten. På grund av skadorna på regionnätet har även tätorter drabbats av elavbrott. Vi har fått information från Vattenfall Eldistribution om att återuppbyggnaden av elnätet pågår och beräknas bli långvarigt. För tätorterna Herrljunga, Ljung och Annelund uppskattas elavbrottet till ca 3 dygn.

3.2.2 Berörda

Förvaltningar/verksamheter, primärt och sekundärt

Primärt: Herrljunga Elektriska AB, Räddningstjänsten, kommunstyrelseförvaltningen (speciellt informationsorganisationen), utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen

Sekundärt: Bygg- och miljöförvaltningen, kulturförvaltningen, fritidsförvaltningen

Externa aktörer, primärt och sekundärt

Primärt: Vattenfall Eldistribution, Falebygdens Energi AB, Telia

Sekundärt:

3.2.3 Konsekvenser

Kommunens invånare

Bostäderna kyls ut. Boende som inte har möjlighet att elda med fast bränsle och som inte har självcirkulerande värmesystem drabbas. Svårigheter att tillaga mat. Gårdar med djurbesättningar påverkas. Möjligheten att utnyttja samhälls- och kommersiell service försämras. Både den fasta och mobila telefonin kommer att slås ut efter ett antal timmar. Telia ansvarar för att få ut mobila reservverk till telestationerna för den fasta telefonin. Det är viktigt att det finns kommunikationspunkter både i tätorten och ute på landsbygden dit allmänheten kan vända sig om de behöver ringa nödnumret 112 till SOS Alarm. Räddningstjänsten kan via kommunikationsradio nå SOS Alarm. Vid en sådan här händelse är det emellertid inte säkert att Räddningstjänsten har kapacitet att bistå med kommunikationspunkter, då deras tjänster behövs på andra ställen. En annan möjlighet är att samverka med en lokal radioorganisation som både har kunskap och utrustning för att anordna kommunikationspunkter runt om i kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen

Kommunhuset har inte något stationärt reservkraftverk. Det finns emellertid ett mobilt reservkraftverk på räddningstjänsten som är reserverat för kommunhuset. Det är viktigt att snabbt förstärka växeln, då ett ökat tryck är att förvänta där. Båda växelborden ska vara igång. Det mest prioriterade är att så fort som möjligt informera allmänheten om kommunens vidtagna och planerade åtgärder. De kanaler som används för information är Radio Sjuhärad, räddningstjänstens högtalarbilar, informationsblad och affischer. Informationsblad och affischer kan delas ut med hjälp av hemtjänstpersonal. Detta skulle även kunna vara en uppgift för en frivillig resursgrupp. Kommunens ytterskolor samt biblioteken i Herrljunga och Ljung används som informationsplatser. På hemsidan uppdateras regelbundet det aktuella läget så att omvärlden informeras.

Ledningsgruppen har tillgång till en bärbar kommunikationsradioenhet som Herrljunga Elektriska AB tillhandahåller. Kommunikationsradion möjliggör kommunikation med räddningstjänst och Herrljunga Elektriska AB. Inledningsvis fungerar både den externa och interna telefonin. Den kommer dock att försvinna efter några timmar till dess att Telia fått ut mobila reservkraftverk till telestationerna. Det är viktigt att vi kallar in nyckelpersoner i ett så tidigt skede som möjligt på grund av detta. Stora delar av personalen pendlar in till tätorten antingen från landsbygden eller från andra kommuner. Vid en sådan händelse som beskrivs ovan kan kommunen få problem med personalförsörjningen om det blir långvarigt.

Krisledningsnämnden

Ledamöterna i krisledningsnämnden kan få problem med att ta sig till kommunhuset där ledningsplatsen finns. Kommunen har beslutat att 5+5 ledamöter av kommunstyrelsens ordinarie ledamöter och ersättare är tillika krisledningsnämnd.

Herrljunga Elektriska AB

Herrljunga Elektriska AB har reservkraftverk för deras administrativa byggnad, vilket möjliggör fortsatt administrativ verksamhet. Herrljunga Elektriska och Räddningstjänsten ansvarar för att ansluta mobila reservkraftverk till följande platser:

- Kommunhuset Begränsad kapacitet
- Hagen Begränsad kapacitet
- Gäsenegården Begränsad kapacitet
- Hemgården Begränsad kapacitet
- Rullande inkoppling mellan vattenverken i Ölanda, Fåglavik och Remmene, fjärrvärme Kartholmen, Shellstationerna samt ev. avloppspumpning. Detta sker med två mobila verk, 100 resp. 25 KVA.

Räddningstjänsten

Brandstationen är försedd med ett stationärt reservkraftverk vilket möjliggör fortsatt administrativ verksamhet. Räddningstjänsten tillsammans med Herrljunga Elektriska ansvarar för att ansluta mobila reservkraftverk (se ovan). Räddningstjänsten ställer också ut kombitankar med vatten på landsbygden så att allmänheten får tillgång till vatten.

Tekniska förvaltningen

Tekniska förvaltningens VA-verksamhet klarar inte ett totalt elbortfall inom kommunen. Vid en sådan här händelse försörjs VA-verksamheten i omgångar med befintliga reservkraftverk. De VA-verksamheter som har stationär reservkraft är:

- Avloppsverket för Herrljunga tätort
- Avloppsverk samt vattenverk i Annelund
- Reningsverket i Källeryd

Vattenförsörjningen ombesörjs av Räddningstjänsten genom utställande av kombitankar med vatten.

Socialförvaltningen

Socialnämnden har ett lagstadgat ansvar för samtliga i kommunen. Vid en sådan här händelse bedömer förmodligen krisledningsnämnden att i första hand prioritera mycket sjuka personer. En arbetsför Herrljungabo förväntas klara av händelsen på egen hand eller med hjälp av grannar. Hagen och Gäsenegården har begränsad tillgång till elektricitet genom mobil reservkraft. Ett ökat tryck på köket är att vänta. Kommunikation med hemtjänstpersonal kommer att

klaras med hjälp av bärbara kommunikationsradioenheter som tillhandahålls av Herrljunga Elektriska AB.

Utbildningsförvaltningen

Alla skolor, både i tätorten och på landsbygden kyls ut. Trots detta kommer att skolorna vara öppna i den mån det går under den första dagen. Under kommande två dagar beslutar förmodligen krisledningsnämnden att skolorna stängs eftersom lokalerna är utkylda och det inte går att tillaga mat. Eftersom skolan är stängd måste den garanterade undervisningstiden tas igen vid ett annat tillfälle. Detta kan innebära en oförutsedd ekonomisk belastning för utbildningsförvaltningen. Viss barnomsorg måste hållas öppen och den kommer att förläggas till Hagens sjukhem. Utbildningsförvaltningen kommer att uppmana de föräldrar som kan vara hemma med sina barn att vara det.

Bygg- och miljöförvaltningen

Vid en händelse som beskrivs ovan kommer bygg- och miljöförvaltningen att bistå med råd och hjälp i frågor som behandlar miljö, hälsa och säkerhet. Vidare kan förvaltningen besluta om nödvändiga åtgärder för att inte olägenhet för människors hälsa och miljö ska uppstå vid ett krisläge.

Fritidsförvaltningen

Fritidschefen är tillika informationsansvarig vilket innebär att han ansvarar för kommunens informationsorganisation. Övrig personal på fritidskontoret ställs till förfogande, bland annat till växeln.

Kulturförvaltningen

Biblioteken i Herrljunga och i Ljung används som informationsplatser dit allmänhet kan vända sig. Personalen i kulturförvaltningen ställs till förfogande.

3.2.4 Sammanfattning

Krisledningsnämnden har övats i syfte att känna till sin roll och sitt ansvar som krisledningsnämnd. Vid övningstillfället samlades även kommunens ledningsgrupp för att göra en lägesbedömning och ledningsgenomgång. Kommunen har i stort sett en mycket god förmåga att hantera ett långvarigt strömavbrott. Bland annat är detta tack vare de resurser och det kunnande som Herrljunga Elektriska AB besitter. Det finns emellertid saker som kommunen kan förbättra. Informationsorganisationen är oprövad så det är av stor betydelse att den övas. Personalförsörjningen kan bli svår om det är mycket dåligt väglag, till exempel mycket snö, ishalka eller nedblåsta träd. Ersättare måste finnas till nyckelpersoner i kommunens krisorganisation. Här är det viktigt att ersättaren har samma delegation som ordinarie person. Det är även viktigt att planera inför semestrar och annan ledighet så att det alltid finns personal att tillgå. Kommunen bör även sluta avtal med frivillig resursgrupp i kommunen. Den frivilliga resursgruppen består av olika kompetenser som kommunen kan komma att behöva i ett krisläge. Inför bildandet av en frivillig resursgrupp är det viktigt att kommunen har inventerat vilka behov kommunen har.

ÅTGÄRDER OCH STRATEGIER FÖR ATT MINSKA RISKERNA

- Utbilda och öva informationsorganisationen för sin uppgift under år 2005.
- Utbilda och öva ledningsgruppen för sin uppgift under år 2005.
- Öva krisorganisationen, t ex inlämningsrutiner.
- Utveckla den kommunala ledningsplatsen.
- Bilda ett nätverk för samverkan med lokala aktörer under år 2005.
- Stödja de lokala föreningarnas arbete med att bilda en frivillig resursgrupp i kommunen (FRG) under år 2005.

OBJEKT MED FÖRDJUPAD RISKANALYS

RISKOBJEKT **BANVERKET – VÄSTRA STAMBANAN**

Verksamhet	Järnvägstransport av personer och gods. Mer än 30 000 ton farligt gods transporteras per normalmånad.
Riskkälla	Brand och miljöfarliga ämnen Plankorsningar Signalsystem Elektriska ledningar
Skadehändelse	Kollision, urspårning, tappat gods, nedfallande ledning. Brand, explosion, gasutsläpp, utflöde av farliga ämnen.
Skadeobjekt	Kringboende, resande, personal, trafikanter på korsande trafikleder Mark, vatten och luft Lok, vagnar och last Byggnader och andra fordon intill järnvägen
Konsekvenser	Dödsfall, invaliditet, hjärnskador, förgiftning, luftvägsskador Förgiftning av mark, vatten och luft Förlust av egendom Krav på ersättning

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd

Räddningstjänst	Upprätta standardrutiner/checklista Öva räddningsinsatser mot persontåg resp. godståg
------------------------	--

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Katastrofala konsekvenser med flera dödsfall och svårt skadade	(5)
Hastighet	Ingen förvarning	(5)
Egendom	Mycket stora	(5)
Miljö	Katastrofala följder, svår sanering, stor utbredning	(5)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli katastrofala för liv, egendom och miljö	5

RISKOBJEKT ASCOM TATECO AB

Verksamhet	Produktion av intern kommunikation, elektronik.
Riskkälla	Värme från lödmaskiner. Lager med brännbart material bl.a. plast, papper, embalagematerial
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal och allmänhet Egen anläggning. Angränsande fastigheter
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökgasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm finns installerat Tillsyn utförs enligt frister Insatsplanering Utbildning i brandskydd av samtliga anställda

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Lindriga – enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Tidig och tydlig förvarning	(1)
Egendom	Mycket stora	(5)
Miljö	Ingen sanering, liten utbredning	(2)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna är lindriga för liv och miljö, men kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT VÄSTSVENSKA FOTOLABORATORIET, VSFL

Verksamhet	Framkallning av film Försäljning av film och utrustningar
Riskkälla	Miljöfarliga ämnen syror, kemikalier Lager med brännbara artiklar lagrade på träpall eller plastback i pallställ
Skadehändelse	Brand Utsläpp Felhantering
Skadeobjekt	Personal och allmänhet Egen anläggning Angränsande fastigheter Nossan Avloppsreningsverket Luft, mark och vatten
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökasspridning Brännskador Luftspridning av giftiga och miljöfarliga ämnen vid brand/utsläpp Utslagning av reningsverk vid utsläpp Förorening av mark och vatten

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av Länsstyrelsen Tillsyn av fastställda villkor följs
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm finns Tillsyn utförs enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka svårt skadade, varaktiga obehag	(3)
Hastighet	Viss utbredning	(3)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Stor sanering, stor utbredning	(4)
Sannolikhet	En gång per 10 – till 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli stora för liv, egendom och miljö	4

Riskobjekt**STJERNFJÄDRAR****Verksamhet**

Tillverkning av resårkärnor och fjädrar till möbel och bilindustrin
Tillverkning av inrede till sovhytter för lastvagnar

Riskkälla

Maskiner med uppvärmningsanordning
Lager med produkter emballerade med papper lagrade på träpall i pallställ
Produktion av bilinredning vid Vretafabriken utgör en stor riskkälla med hög brandbelastning

Skadehändelse

Brand
Utsläpp

Skadeobjekt

Personal och allmänhet
Egen anläggning
Angränsade fastigheter
Luft

Konsekvenser

Brandskador, brand och rökasspridning
Brännskador
Skada på närliggande vattentäkt

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR**Miljöskydd**

Verksamheten står under tillsyn av kommunen

Räddningstjänst

Rök och brandgasventilationsluckor finns installerade vid anläggningarna
Tillsyn utförs enligt frister
Automatiskt brandlarm bör installeras
Utbildning i brandskydd av samtliga anställda
Insatsplanering

VÄRDERING AV RISKER**Liv**

Lindriga –enstaka skadade, varaktiga obehag

(2)

Hastighet

Tidig och tydlig förvarning

(1)

Egendom

Mycket stora

(4)

Miljö

Stor sanering, stor utbredning

(4)

Sannolikhet

En gång per 10 – 100 år

3**Konsekvenser**

Konsekvenserna är lindriga för liv och miljö, men kan bli stora för egendom

4

Riskobjekt**PIPE LIFE AB**

Verksamhet	Tillverkning och försäljning av plaströrsystem
Riskkälla	Värme från plastmaskiner. Lager med stora mängder granulat för produktion. Färdiglager med mycket stora volymer leveransklara produkter lagrade på träpall i pallställ i fristående lagerbyggnad. Stora mängder plaströr, plastslang lagrade på stora ytor utomhus inom inhägnat område.
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal och allmänhet Egen anläggning Angränsande fastigheter
Konsekvenser	Brandskador, stor brand och rökgasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm finns delvis inom anläggningen Tillsyn utförs enligt frister Utbildning i brandskydd av samtliga anställda har genomförts Insatsplanering

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Lindriga – enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Stor utbredning, stora skador	(4)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Mycket stor, stor utbredning	(4)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna är lindriga för liv, men stora för egendom och miljö	4

RISKOBJEKT AB MOLLA SÅGVERK

Verksamhet	Sågverk
Riskkälla	Brännbart material Virkestork Reparationsarbeten (svetsning) Elektriska installationer Varmgång Upptäckta fordon, arbetsmaskiner
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Tillsyn sker enligt frister Brandskyddsutbildning av samtliga anställda Insatsplanering

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade	(2)
Hastighet	Viss utbredning	(4)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Liten	(1)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna är lindriga för liv och miljö, men kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT**GIMRANÄS AB**

Verksamhet	Kläckeri Uppfödning av värphönskycklingar Försäljning av inredning för branschen
Riskkälla	El-utrustningar Aggregat Maskiner
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökgasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm Tillsyn enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Liten utbredning	(2)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Liten utbredning	(1)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT LESJÖFORS STOCKHOLMS FJÄDER AB

Verksamhet	Tillverkning av industrifjädrar Lager
Riskkälla	Härdugnar Elutrustning
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökgasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm Tillsyn enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Liten utbredning	(2)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Liten utbredning	(1)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år.	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT TALENT PLASTICS

Verksamhet	Formsprutning av plastdetaljer för möbel och snickeri, elektronik och bilindustrin
Riskkälla	Värme från formsprutningsmaskiner Råvarulager Färdigvarulager Elinstallationer
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning Luft
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökgasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm Tillsyn enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Liten utbredning	(2)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Stor utbredning	(5)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT HERRLJUNGA TRÄINDUSTRI AB

Verksamhet	Tillverkning av komponenter för möbel, köks och byggnadsindustrin
Riskkälla	Elutrustning Maskiner Material Lager
Skadehändelse	Brand
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökasspridning Brännskador

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av kommunen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm Tillsyn enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda Öva räddningsinsats mot objektet

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Viss utbredning	(3)
Egendom	Mycket stora	(4)
Miljö	Liten utbredning	(1)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli stora för egendom	4

RISKOBJEKT TOUR & ANDERSON HYDRONICS AB

Verksamhet	Tillverkning av VVS armatur
Riskkälla	Smältverk Gjuteri Lackeringsanläggning Gasol, gaser Verkstäder, för underhåll Lager, emballage Elutrustningar Maskiner Heta arbeten
Skadehändelse	Brand Explosion
Skadeobjekt	Personal Egen anläggning
Konsekvenser	Brandskador, brand och rökgasspridning Brännskador Skada på närliggande vattentäkt

TÄNKBARA ÅTGÄRDER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Miljöskydd	Verksamheten står under tillsyn av Länsstyrelsen
Räddningstjänst	Automatiskt brandlarm Brandsektionering av byggnader Installation av vattensprinkler Tillsyn utförs enligt frister Upprätta insatsplan Brandskyddsutbildning av samtliga anställda Upprätta checklista, öva räddningsinsats mot anläggningen

VÄRDERING AV RISKER

Liv	Enstaka skadade, varaktiga obehag	(2)
Hastighet	Viss utbredning	(3)
Egendom	Katastrofalt stora	(5)
Miljö	Stor sanering, stor utbredning	(3)
Sannolikhet	En gång per 10 – 100 år	3
Konsekvenser	Konsekvenserna kan bli katastrofala för egendom	5